

УДК 343.851/343.431

DOI 10.33244/2617-4154.2(11).2023.115-124

Н. А. Сперкач,

канд. юрид. наук,

Державний податковий університет

e-mail: natali.sperkach@gmail.com

ORCID ID 0000-0001-6579-126X

ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ: СУЧАСНИЙ СТАН, ДИНАМІКА ТА НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ

У статті досліджується сучасний стан, динаміка та напрями протидії торгівлі людьми. Визначається, що в Україні торгівля людьми з початком війни ще більше загострилась, адже значна кількість людей з країни примусово вивезена країною-агресором на територію росії та білорусі, також досить складна економічна ситуація, корупція, високий рівень безробіття, поширення зовнішньої трудової міграції, диспропорції розвитку ринку праці, поширеність шахрайських схем вербування громадян, активізація діяльності міжнародних злочинних угруповань, недосконалість законодавства, правова необізнаність населення та інші фактори ризику призводять до потрапляння в ситуацію торгівлі людьми.

Особливої актуальності проблема торгівлі людьми набула в контексті повномасштабної війни, адже вона стала одним із тяжчих наслідків для українського суспільства, враховуючи той факт, що мільйони людей, які були змушені евакуюватися чи за кордон, чи просто на інші території, або ті, яких примусово вивезли на територію країни-агресора, стали потенційними жертвами з високим рівнем віктимності. Саме, тому у статті досліджено напрями координації дій щодо протидії торгівлі людьми на всіх рівнях, комплексного системного підходу та швидкого реагування на потенційну загрозу чи фактичну ситуацію, що може забезпечити належний рівень соціального захисту населення та вберегти від можливих ризиків торгівлі людьми.

У статті автором наведено статистичні дані щодо зареєстрованих кримінальних правопорушень у сфері торгівлі людьми, кількості осіб, що вчинили це правопорушення, наводиться загальна кримінологічна характеристика торгівлі людьми в Україні за останні роки, а також опрацьовані статистичні дані Національної соціальної сервісної служби України щодо осіб, яким надано статус постраждалих від торгівлі людьми.

Також досліджено напрями співпраці України з Міжнародною організацією міграції та іншими партнерами щодо превентивних заходів для протидії торгівлі людьми, а також координаційних дій Міграційної поліції з європейськими партнерами щодо створення європейської платформи з обміну інформації про торгівлю людьми.

На основі проведеного наукового дослідження проблематики торгівлі людьми виокремлені конкретні дієві напрями протидії цього кримінального правопорушення. Зазначено, що на рівні держави, міжнародних організацій та громадянського

суспільства повинна бути повна та дієва консолідація зусиль як органів державної влади, так і органів місцевого самоврядування, а також громадських організацій та громадян щодо запобігання торгівлі людьми. Відмічено, що досить важливим і першочерговим завданням є забезпечення ефективної, належної, актуальної протидії таким кримінальним правопорушенням шляхом спільного реагування та скоординованих дій усіх відповідних суб'єктів, адже свобода людини є однією з головних цінностей сучасного цивілізованого суспільства, а забезпечення її недоторканності – однією з основних функцій держави.

Ключові слова: торгівля людьми, права людини, торгівля людьми в умовах війни, попередження торгівлі людьми, постраждалий від торгівлі людьми, сучасний стан торгівлі людьми, динаміка, координація спільних дій, протидія.

Метою дослідження є аналіз та вивчення сучасного стану, динаміки торгівлі людьми в Україні, особливо в умовах повномасштабного вторгнення росії на територію України та виокремлення дієвих напрямів її протидії.

Постановка проблеми. Торгівля людьми є складним, багатогранним кримінальним правопорушенням, позбавляє мільйони людей у світі їхньої гідності та свободи, саме тому, щоб відповідно та належно протидіяти йому, необхідно забезпечувати насамперед цілеспрямоване інформування та роз'яснювальну роботу в цьому спрямуванні. Воно перетинається з питаннями основних прав і свобод людини та громадянина, верховенства права, правоохоронної діяльності й боротьби зі злочинністю, нерівності та дискримінації, корупції, міграції тощо. Торгівля людьми підриває національну безпеку та є, на жаль, способом збагачення транснаціональних злочинців і терористів. Групи ризику можуть зіткнутися з обманною практикою вербування з боку тих, хто прагне експлуатувати їх для примусової праці, сексуальної експлуатації, порнобізнесу, рабства тощо.

Торгівля людьми залишається серйозною небезпекою, оскільки ставить під загрозу життя та здоров'я людей, особливо жінок і дітей. Торговці людьми використовують соціальну нерівність, а також економічну та соціальну вразливість людей, яка посилилася ще через пандемію COVID-19, що полегшило злочинцям пошук жертв, а наразі загострилося через повномасштабне вторгнення РФ в Україну. Останнім часом способи торгівлі людьми переходять до нових бізнес-моделей, зокрема онлайн-вербування та експлуатацію жертв, що ще більш ускладнює на це реагування з боку правоохоронних і судових органів.

Виклад основного матеріалу. За оцінками, наразі жертвами торгівлі людьми у всьому світі є 27,6 мільйонів людей [3]. Так, 2020 року було виявлено 534 різні форми торгівлі людьми, а більше 120 країн повідомили про жертв із понад 140 різних країн походження. Торгівля людьми є транснаціональним кримінальним правопорушенням, і половина жертв, виявлених у Європейському Союзі, не є громадянами ЄС, а переважно з Африки, Західних Балкан та Азії. У країнах з низьким рівнем доходу половина людей, які постраждали від торгівлі людьми, є дітьми, більшість з яких були примушені до дитячої праці [2].

З січня по грудень 2022 року в Україні обліковано кримінальних правопорушень за статтею 149 КК України «Торгівля людьми» – 133, з яких 93 особам вручено повідомлення про підозру; з січня по лютий 2023 року обліковано 44 кримінальних правопорушення, з яких 30 вручено про підозру [9].

В Україні торгівля людьми і так була гострою проблемою, а з початком війни ще більше загострилася, адже значна кількість людей з нашої країни примусово вивезена країною-агресором на територію росії та білорусі, також досить складна економічна ситуація, корупція, рівень безробіття, поширення зовнішньої трудової міграції, диспропорції розвитку ринку праці, поширеність шахрайських схем вербування громадян, активізація діяльності міжнародних злочинних угруповань, недосконалість законодавства, правова необізнаність населення та інші фактори ризику призводять до потрапляння в ситуацію торгівлі людьми.

Крім того, повномасштабне вторгнення росії на територію нашої держави та злочини, що вчиняються і вчинені представниками держави-агресора щодо мирного населення України досить гостро підняли проблему сексуальної, трудової експлуатації осіб, а саме що стосується незаконного утримання осіб, використання у збройному конфлікті, перебування в полоні наших людей тощо. Особливої актуальності проблема торгівлі людьми набула в контексті повномасштабної війни, адже вона стала одним з тяжких наслідків для українського суспільства, враховуючи той факт, що мільйони людей, які були змушені евакуюватися чи за кордон, чи просто на інші території, або ті, яких примусово вивезли на територію країни-агресора, стали потенційними жертвами з високим рівнем віктимності. Безумовно, категоріями найбільш уразливими в таких ситуаціях стали діти без супроводу або діти, розлучені із сім'єю; жінки, зокрема які мають інвалідність; особи похилого віку; особи, які вже колись раніше потрапляли у ситуацію торгівлі людьми тощо. Саме тому координація дій щодо протидії торгівлі людьми на всіх рівнях, комплексний системний підхід та швидке реагування на потенційну загрозу чи фактичну ситуацію може забезпечити належний рівень соціального захисту населення та вберегти від можливих ризиків.

Згідно з оцінками з 1991 року більше 300 тисяч українців постраждали від проблем, пов'язаних з торгівлею людьми. Також у період з 2019 по 2022 р. більше 46 тисяч українців опинилися в ситуаціях, пов'язаних з торгівлею людьми. Трудова та сексуальна експлуатація призвела до того, що українці опинилися, на жаль, у сучасному рабстві. Повномасштабне вторгнення росії на територію України вплинуло і на стан та динаміку торгівлі людьми, адже частина людей виїхала до Європи, частина переміщена всередині держави і частина людей примусово вивезена на територію росії та білорусі. Ризики надто великі, тому що люди залишилися без житла, без грошей, без праці. Так, держава виплачує їм кошти, надає місця тимчасового перебування, держава піклується про дітей та евакуює навчальні заклади, але ризик торгівлею людьми залишається [8].

Відповідно до даних Національної соціальної сервісної служби України за 2022 рік статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, отримали 47 осіб, з яких: за статтю: жінки – 19, чоловіки – 25, діти – 3; за видом експлуатації: трудова – 14, сексуальна – 2, жебрацтво – 8, втягнення осіб у злочинну діяльність – 11, використання у збройних

конфліктах – 12; за видом торгівлі людьми: внутрішня – 30, транскордонна – 17; за країною призначення (експлуатації): Україна – 29, росія – 5, Польща – 2, Франція – 10, Китай – 1; за областю: Волинська – 2, Дніпропетровська – 9, Київська – 7, м. Київ – 5, Одеська – 10, Полтавська – 4, Рівненська – 1, Тернопільська – 1, Харківська – 2, Херсонська – 1, Хмельницька – 5. А станом на 1 березня 2023 року уже зареєстровано 6 осіб, постраждалих від торгівлі людьми, з яких: за статтю: жінки – 3, чоловіки – 1, діти – 2; за видом експлуатації: трудова – 1, сексуальна – 2, використання у збройних конфліктах – 3; за видом торгівлі людьми: внутрішня – 6; за країною призначення (експлуатації): Україна – 6; за областю: Дніпропетровська – 1, Донецька – 1, Львівська – 1, Херсонська – 1, Черкаська – 2 [5].

З початку вторгнення РФ ризику торгівлі людьми значні. Саме тому Україна співпрацює з Міжнародною організацією міграції та іншими партнерами, щоб вживати превентивні заходи для протидії торгівлі людьми, а саме: інформаційні кампанії на пунктах пропуску на кордоні, розсилку смс-повідомлень українцям на території Європи, створення чат-ботів тощо. Підрозділи Міграційної поліції налагодили співпрацю з європейськими партнерами та була створена так звана європейська платформа з обміну інформації, де кожна європейська країна, яка долучилась до цієї платформи, надає інформацію щодо торгівлі людьми. Наразі проведена операція щодо протидії торгівлі дітьми, протидії жебракуванню, сексуальній та трудовій експлуатації. Усі країни відзвітували щодо проведення цих операцій, надали точні відомості, відповідно до яких станом на грудень 2022 року було 50 повідомлень про кримінальні правопорушення, пов'язані з торгівлею людьми, і лише за 6 такими фактами відкриті кримінальні провадження [10].

Зважаючи на розвиток цифровізації, комп'ютеризації та інформатизації у суспільстві, торгівці людьми досить часто використовують мережу «Інтернет», як спосіб вчинення своїх злочинних дій, спрямованих на вербування людей. Інтернет, соціальні медіа та цифрові платформи дали злочинцям додаткові переваги, зокрема більшу анонімність, більшу аудиторію, яку можна обдурити, і можливість контролювати жертв на більшій відстані. Торговці людьми використовують цифрові технології, щоб вербувати, експлуатувати та рекламувати жертв, організувати їх транспортування і розміщення та приховувати злочинні доходи. Наприклад, використовують фотографії для шантажу людей через соціальні мережі. Деякі злочинці, наприклад, створюють фальшиві агентства з працевлаштування в інтернеті, щоб заманити людей. Торговці людьми також шукають в інтернеті запити на роботу, зроблені шукачами роботи, що вони використовують. Оскільки люди проводять більше часу в інтернеті після початку пандемії COVID-19, їх стало легше заманити в торгівлю людьми, з меншим ризиком для злочинців.

У Резолюції Європейського парламенту від 5 травня 2022 року «Про вплив війни проти України на жінок» зазначено, що:

– масове переміщення та потік біженців через війну в Україні створює умови для різкого зростання торгівлі людьми, оскільки є значні неофіційні повідомлення про ризику торгівлі людьми щодо біженців, особливо жінок і дітей без супроводу, які

потрапили в руки торговців людьми або вважаються зниклими безвісти, причому торговці людьми часто зловживають вразливим становищем біженців, видаючи себе за постачальників транспортних послуг, будь-то автомобільні по обидва боки кордону або на залізничних чи автобусних станціях;

– торгівля людьми з метою сексуальної експлуатації та інших цілей залишається одним з найбільших ризиків для жінок і дітей, які втікають з України, які перебувають в особливо вразливій ситуації. Ще до війни українські жінки були серед найпоширеніших жертв торгівлі людьми до ЄС;

– Європарламент закликає держави-члени гарантувати безпеку та свободу від сексуальної експлуатації для жінок і дівчат-біженок, зокрема шляхом забезпечення безпечного та скоординованого транспортування між державами-членами; закликає держави-члени та ЄС швидко виявити і притягнути до відповідальності мережі торгівлі людьми, які отримують прибуток від сексуальної експлуатації жінок і дівчат-біженок; повторює, що проституція сприяє торгівлі вразливими жінками;

– Європарламент заохочує ЄС підтримувати Україну в інвестуванні заходів з підвищення обізнаності та запобігання торгівлі людьми з українського боку, наприклад шляхом поширення інформації про ці ризики;

– підтримує посилення європейської координації щодо прийому людей, які тікають від війни проти України;

– закликає Комісію та держави-члени покращити координацію на пунктах перетину кордону та пунктах прийому, забезпечити точну реєстрацію біженців та їх доступ до необхідної документації; вітає програму реєстрації волонтерів, які допомагають біженцям, щоб відстежувати осіб, які надають допомогу [1].

Проаналізувавши зазначені вище положення, варто зауважити, що боротися з торгівлею людьми необхідно на різних стадіях, і найефективніше це має бути щодо запобігання та недопущення проявів торгівлі. Тому доцільно було б проводити різноманітні інформаційні заходи щодо обговорення проблематики торгівлі людьми, перегляду фільмів щодо сучасного рабства, трудової експлуатації, секс-торгівлі, примусової праці, інших видів та способів вчинення торгівлі людьми і головне тих негативних наслідків, до яких це призводить.

Попередження торгівлі людьми в Україні здійснюється за такими напрямками: 1) вивчення ситуації; 2) підвищення рівня обізнаності; 3) зниження рівня вразливості населення; 4) подолання попиту шляхом реалізації організаційних, дослідницьких, інформаційних, освітніх, правових, соціально-економічних та інших заходів. До завдань у сфері боротьби з торгівлею людьми належать: 1) виявлення причин і передумов, що сприяють торгівлі людьми, та вжиття заходів щодо їх усунення; 2) забезпечення безпеки осіб, які визнані потерпілими від торгівлі людьми, свідків та інших осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві у справах щодо торгівлі людьми; 3) виявлення та розслідування злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми; 4) притягнення до відповідальності, зокрема кримінальної, осіб, причетних до торгівлі людьми; 5) забезпечення відновлення прав постраждалих від торгівлі людьми; 6) інформування суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері

протидії торгівлі людьми, та громадськості щодо результатів діяльності у сфері боротьби з торгівлею людьми [6].

Отже, незмінним залишається той факт, що торгівля людьми грубо порушує права людини та є сучасною формою рабства. Жертвою торгівлі людьми може стати абсолютно будь-яка людина незалежно від віку, статі, рівня освіти, соціального статусу тощо: незаміжні жінки, самотні матері, розлучені особи; молодь, діти вулиці, діти-сироти, вихідці з неблагополучних сімей; сільське населення; внутрішньо переміщені особи; іноземні громадяни – трудові мігранти; особи, які зазнали насильства, зокрема сексуального; бідні, малозабезпечені особи; особи з проблемами психічного здоров'я тощо. Саме тому лише повна та всебічна обізнаність особи, належний рівень правосвідомості та правової освіти, самобезпека, а також взаємодія всіх суб'єктів запобігання торгівлі людьми може дозволити знизити динаміку та рівень вказаного кримінального правопорушення.

З першого дня війни ЄС та його країни-члени направили зусилля на запобігання та боротьбу з торгівлею людьми. У березні 2022 року вони активували директиву про тимчасовий захист, надаючи біженцям з України доступ до ринку праці, охорони здоров'я, соціальної допомоги й освіти, що зробило їх менш уразливими та сприйнятливими до торгівлі людьми. Боротьба з торгівлею людьми є одним з основних пріоритетів Європейської мультидисциплінарної платформи проти кримінальної загрози (EMPACT), головного інструменту ЄС для боротьби з організованою та транснаціональною злочинністю. Країни ЄС співпрацюють у боротьбі зі злочинністю в Україні через EMPACT. Прикладом такої співпраці є спільна поліцейська операція ЄС проти злочинних угруповань, які використовують вебсайти і соціальні мережі для залучення українських біженців до сексуальної та трудової експлуатації. Так, у травні 2022 року ЄС ухвалив план протидії торгівлі людьми для України, який включає екстрені цілодобові телефонні лінії для потенційних жертв, інформаційні матеріали на прикордонних пунктах пропуску та в реєстраційних центрах, а також спеціальний вебсайт ЄС для біженців [7].

Враховуючи положення Концепції Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2025 року, проблему торгівлі людьми та захисту осіб, які постраждали від торгівлі людьми в Україні, передбачається розв'язати таким шляхом:

- удосконалити нормативно-правову базу щодо протидії торгівлі людьми для підвищення якості надання допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми;
- затвердити методичні рекомендації для органів місцевого самоврядування з метою виявлення осіб, які постраждали від торгівлі людьми, враховуючи дітей та осіб без громадянства і внутрішньо переміщених осіб;
- посилити співпрацю соціальних служб і правоохоронних органів з питань протидії торгівлі людьми та надати допомогу особам, які постраждали від торгівлі людьми;
- зміцнити / установити співпрацю суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, для забезпечення надійного і швидкого обміну інформацією з

метою своєчасного виявлення або попередження злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми;

– удосконалити нормативи штатної чисельності (доукомплектацію) підрозділів слідчих і підрозділів боротьби із злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, та підвищити рівень їх оснащення спеціальними засобами і засобами комунікації;

– вчасно виявляти та розкривати кримінальні правопорушення, пов'язані з торгівлею людьми;

– здійснювати моніторинг ефективності заходів, спрямованих на протидію торгівлі людьми;

– посилити інституційну спроможність місцевих держадміністрацій та органів місцевого самоврядування у сфері запобігання і протидії торгівлі людьми шляхом проведення відповідних навчань та розробити методичні матеріали;

– проводити інформаційно-просвітницьку роботу (соціологічні дослідження й інформаційні кампанії) із залученням громадських об'єднань, ЗМІ, а також суб'єктів взаємодії, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, з використанням сучасних каналів комунікації, для підвищення рівня усвідомлення проблеми торгівлі людьми, рівня поінформованості населення, сприяння самоідентифікації осіб, які постраждали від торгівлі людьми;

– запровадити систему збору даних про осіб, які постраждали від торгівлі людьми [4].

Висновки. Отже, торгівля людьми є досить серйозним і складним кримінальним правопорушенням, від якого страждають як чоловіки, так і жінки та діти. Вона приносить значні доходи злочинцям, спричиняючи надто великі страждання жертвам і значні витрати для суспільства. Незважаючи на прогрес, досягнутий за останнє десятиліття у посиленні боротьби та протидії торгівлі людьми, загроза стати жертвою цього кримінального правопорушення залишається високою для будь-якої вразливої особи. Саме тому на рівні держави та громадянського суспільства повинна бути повна та дієва консолідація зусиль як органів державної влади, так і органів місцевого самоврядування, а також громадських організацій і громадян з метою підвищення рівня обізнаності щодо негативного феномену торгівлі людьми та небайдужості громадськості до цього явища.

Зважаючи на зазначені вище положення, на сьогодні проблема торгівлі людьми набула, на жаль, досить поширеного явища, ще й у зв'язку з широкомасштабним вторгненням російської федерації в Україну, мільйони людей вимушені були евакуюватися на інші території або за кордон. Саме тому важливим і першочерговим завданням є забезпечення ефективної, належної, актуальної протидії таким кримінальним правопорушенням шляхом спільного реагування та скоординованих дій усіх відповідних суб'єктів, адже свобода людини є однією з основних цінностей сучасного цивілізованого суспільства, а забезпечення її недоторканності – однією з головних функцій держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. European Parliament resolution of 5 May 2022 on the impact of the war against Ukraine on women (2022/2633(RSP)). The European Parliament. URL : https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0206_EN.html (дата звернення: 01.03.2023).

2. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Region on the EU Strategy on Combatting Trafficking in Human Beings 2021–2025. Document 52021DC0171. An official website of the European Union. URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0171> (дата звернення: 01.03.2023).

3. National Human Trafficking Prevention Month 2023. An official website of the United States Government. URL : <https://www.state.gov/national-human-trafficking-prevention-month-2023/> (дата звернення: 01.03.2023).

4. The EU's work to combat human trafficking. European Council. Council of the European Union. URL : <https://www.consilium.europa.eu/en/eu-against-human-trafficking/> (дата звернення: 01.03.2023).

5. Кількість осіб, яким Нацсоцслужбою встановлено статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми / офіційний вебпортал Національної соціальної сервісної служби України. URL : <https://nssu.gov.ua/protidiya-torgivli-lyudmi/kilkist-osib-yakim-nacsocsluzhboyu-vstanovleno-status-osobi-yaka-postrazhdala-vid-torgivli-lyudmi> (дата звернення: 01.03.2023).

6. Про протидію торгівлі людьми : Закон України від 20.09.2011 № 3739-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2012. № 19–20. Ст. 173. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17#Text> (дата звернення: 01.03.2023).

7. Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2025 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.07.2021 № 800-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.03.2023).

8. Протидія торгівлі людьми в умовах війни: захист українців в ЄС та ситуація з примусово переміщеними в РФ громадянами / Укрінформ. Мультимедійна платформа іномовлення України. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3625615-protidiya-torgivli-ludmi-v-umovah-vijni-zahist-ukrainciv-v-es-ta-situacia-z-primusovo-peremisenimi-v-rf-gromadanami.html> (дата звернення: 01.03.2023).

9. Статистика / Офіс Генерального Прокурора. URL : <https://new.gp.gov.ua/ua/posts/statistika> (дата звернення: 08.03.2023).

10. Торгівля людьми: з початку війни зафіксовано 50 повідомлень про злочини щодо українців / Укрінформ. Мультимедійна платформа іномовлення України. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3626415-torgivla-ludmi-z-pocatku-vijni-zafiksovano-50-povidomlen-pro-zlocini-sodo-ukrainciv.html> (дата звернення: 01.03.2023).

REFERENCES

1. European Parliament resolution of 5 May 2022 on the impact of the war against Ukraine on women (2022/2633(RSP)). The European Parliament. URL : https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0206_EN.html (дата звернення: 01.03.2023).
2. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Region on the EU Strategy on Combatting Trafficking in Human Beings 2021–2025. Document 52021DC0171. An official website of the European Union. URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0171> (дата звернення: 01.03.2023).
3. National Human Trafficking Prevention Month 2023. An official website of the United States Government. URL : <https://www.state.gov/national-human-trafficking-prevention-month-2023/> (дата звернення: 01.03.2023).
4. The EU's work to combat human trafficking. European Council. Council of the European Union. URL : <https://www.consilium.europa.eu/en/eu-against-human-trafficking/> (access date: 01.03.2023).
5. The number of persons to whom the National Social Service of Ukraine has established the status of a victim of human trafficking. The official website of the National Social Service of Ukraine. URL : <https://nssu.gov.ua/protidiya-torgivli-lyudmi/kilkist-osib-yakim-nacsocsluzhboyu-vstanovleno-status-osobi-yaka-postrazhdala-vid-torgivli-lyudmi> (access date: 01.03.2023).
6. On combating human trafficking: Law of Ukraine dated September 20, 2011 № 3739-VI. *Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2012. № 19-20. P. 173. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17#Text> (access date: 01.03.2023).
7. On the approval of the Concept of the State targeted social program to combat human trafficking for the period until 2025: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 14.07.2021 № 800-p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2021-%D1%80#Text> (access date: 01.03.2023).
8. Combating human trafficking in wartime conditions: protection of Ukrainians in the EU and the situation with citizens forcibly relocated to the Russian Federation / Ukrinform. Multimedia platform of foreign language of Ukraine. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3625615-protidia-torgivli-ludmi-v-umovah-vijni-zahist-ukrainciv-v-es-ta-situacia-z-primusovo-peremisenimi-v-rf-gromadanami.html> (access date: 01.03.2023).
9. Statistics / Office of the Prosecutor General. URL : <https://new.gp.gov.ua/posts/statistika> (access date: 08.03.2023).
10. Human trafficking: since the beginning of the war, 50 reports of crimes against Ukrainians have been recorded / Ukrinform. Multimedia platform of foreign language of Ukraine. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3626415-torgivla-ludmi-z-pocatku-vijni-zafiksovano-50-povidomlen-pro-zlocini-sodo-ukrainciv.html> (access date: 01.03.2023).

N. Sperkach. Human trafficking: current state, dynamics and countermeasures

The article examines the current state, dynamics and directions of combating human trafficking. It is determined that in Ukraine, with the beginning of the war, human trafficking became even more acute, because a large number of people from the country were forcibly deported by the aggressor country to the territory of Russia and Belarus, as well as a rather difficult economic situation, corruption, a high level of unemployment, the spread of external labor migration, disparities the development of the labor market, the prevalence of fraudulent schemes for recruiting citizens, the intensification of the activities of international criminal groups, the imperfection of legislation, the legal ignorance of the population and other risk factors lead to falling into the situation of human trafficking.

The problem of human trafficking became particularly relevant in the context of a full-scale war, because it became one of the most serious consequences for Ukrainian society, given the fact that millions of people who were forced to evacuate either abroad or simply to other territories or those who were forcibly removed to the territory the aggressor countries became potential victims with a high level of victimization. That is why the article explores the areas of coordination of actions to combat human trafficking at all levels, a comprehensive systemic approach and rapid response to a potential threat or actual situation, which can ensure an adequate level of social protection of the population and protect against possible risks of human trafficking.

In the article, the author provides statistical data on registered criminal offenses in the field of human trafficking, the number of persons who have committed this offense, the general criminological characteristics of human trafficking in Ukraine in recent years, as well as elaborated statistical data of the National Social Service of Ukraine on persons who granted the status of victims of human trafficking.

The directions of Ukraine's cooperation with the International Organization for Migration and other partners regarding preventive measures to combat human trafficking, as well as coordination actions of the Migration Police with European partners regarding the creation of a European platform for exchanging information on human trafficking, were also investigated.

On the basis of the conducted scientific study of the problem of human trafficking, specific effective directions of combating this criminal offense have been identified. It is noted that at the level of the state, international organizations and civil society there should be a full and effective consolidation of the efforts of both state authorities and local self-government bodies, as well as public organizations and citizens to prevent human trafficking.

It was noted that a very important and first-priority task is to ensure an effective, proper, timely response to such criminal offenses through joint response and coordinated actions of all relevant subjects, because human freedom is one of the main values of modern civilized society, and ensuring its inviolability is one of main functions of the state.

Keywords: *human trafficking, human rights, human trafficking in conditions of war, prevention of human trafficking, victim of human trafficking, current state of human trafficking, dynamics, coordination of joint actions, counteraction.*

Стаття надійшла до редколегії 15 березня 2023 року

Сперкач Н. А. Торгівля людьми: сучасний стан, динаміка та напрями протидії